

Sygn. akt IV Ca 610/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Dorota Curzydło (spr.)

Sędziowie SO: Andrzej Jastrzębski, Henryk Rudy

Protokolant: sekr. sąd. Barbara Foltyn

po rozpoznaniu w dniu 10 stycznia 2014 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa E. M.

przeciwko B. K. i Skarbowi Państwa - Marszałkowi Województwa (...) w G.

o naruszenie posiadania

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego
w Łęborku z dnia 17 października 2013r., sygn. akt I C 534/12

1. oddala apelację,

2. zasądza od powoda E. M. na rzecz pozwanych B. K. i Skarbu Państwa - Marszałka Województwa (...) w G. po 78 (siedemdziesiąt osiem) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt. IV Ca 610/13

UZASADNIENIE

Powód E. M. wniósł pozew przeciwko Skarbowi Państwa – Marszałkowi Województwa (...) w G. oraz B. K. o przywrócenie naruszonego posiadania, tj.(...) K. w km (...)Ł. i działce nr (...) w K. gm. C. D..

Domagał się w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa – Marszałka Województwa (...) w G. przyznania, iż powód ma prawo korzystania z nieruchomości w sposób odpowiadający istocie budowli i jej przeznaczeniu, a także by pozwany wykonując swoje czynności w zakresie gospodarki wodnej, zgodnie współpracował z powodem, co jest warunkiem niezbędnym do osiągnięcia stanu kwalifikującego się, jako spokojne posiadanie nieruchomości będącej budowlą hydrotechniczną oraz nakazania, by działający w imieniu pozwanego Zarząd (...) i (...) Województwa (...) w G., zaprzestał wzbraniania powodowi wykonywania niezbędnych czynności eksploatacyjnych i konserwacyjnych na jazie, a jednocześnie nakazał pozwanemu B. K., w ramach swoich kompetencji, zaprzestanie poboru wody z jazu w ilościach odbywających się kosztem przepływu wody przez przepławkę i przepływu nienaruszalnego rzeki poniżej jazu.

W stosunku do pozwanego B. K. powód domagał się, aby ten zaniechał ingerencji w regulację utrzymywania piętrzenia i przepływów wody przez jaz, samowolnych ruchów upustami dennymi oraz ograniczania przepływu wody przez przepławkę migracyjną ryb i przepływu nienaruszalnego rzeki, a także zaprzestał zakłócania powodowi wykonywania niezbędnych czynności eksploatacyjnych, konserwacyjnych i naprawczych, wyrażającego się

bezprawnym wtargnięciem na teren budowli oraz niszczeniem jej. Na rozprawie w dniu 17 października 2013 roku powód wniósł ponadto o nakazanie pozwanemu B. K. przywrócenia poprzedniego stanu jazu poprzez rozebranie i usunięcie płotu postawionego w poprzek jazu.

Pozwany Skarb Państwa – Marszałek Województwa (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu wskazał na bezzasadność roszczeń powoda, albowiem pozwany nigdy nie odebrał spornego jazu od powoda, a tym samym nie naruszył jego posiadania.

Pozwany B. K. wniósł o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu wskazał, że roszczenie o ochronę posiadania nie przysługuje wobec współposiadacza jeżeli nie da się określić zakresu współposiadania. Zdaniem pozwanego nie jest posiadaniem ingerencja w regulację utrzymania piętrzenia i przepływów wody, ruchy upustami dennymi, ograniczanie przepływu wody poprzez przepławkę migracyjną. Natomiast do spornego jazu istnieje swobodny dostęp z dwóch brzegów rzeki.

Wyrokiem z dnia 17 października 2013 roku Sąd Rejonowy w Łęborku oddalił powództwo (punkt 1 sentencji) i zasądził od powoda E. M. na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – Marszałka Województwa (...) w G. kwotę 156 zł, a na rzecz pozwanego B. K. kwotę 233 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt 2 sentencji).

Powyższe orzeczenie zostało oparte na następujących ustaleniach. W miejscowości K. znajduje się jaz piętrzący (...) K. w km (...) rzeki Ł..

Decyzją z dnia 27 czerwca 1983 roku wydaną z up. Wojewody, udzielono E. M. właścicielowi (...) w K. gm. C. D. pozwolenia wodnoprawnego, na piętrzenie wody na rzece Ł. dla potrzeb energetycznych, przy pomocy istniejącego jazu w miejscowości K. w miejscu oznaczonym w operacie wodnoprawnym. Czas wykonywania uprawnień ustalono na okres 20 lat.

Decyzją z dnia 26 maja 2000 roku Starosta (...) udzielił E. M. pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody, na ośrodek hodowli ryb (...) z rzeki Ł. i z rzeki B., odprowadzanie wód poprodukcyjnych po ich oczyszczeniu do rzeki Ł.. Pozwolenie zostało wydane na okres 20 lat.

Decyzją z dnia 26 maja 2000 roku Starosta (...) udzielił E. M. pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie rzeki Ł. w miejscowości K. dla celów energetycznych oraz na pobór wód rzeki Ł. dla hodowli ryb (...). Pozwolenia udzielono na okres 20 lat.

Decyzją z dnia 27 lipca 2000 roku wydaną z up. Wojewody (...) uchylono w całości decyzję z dnia 26 maja 2000r. nr O..(...). (...) (...)i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania.

W dniu 11 września 2000 roku została zawarta pomiędzy E. M., a Z. (...) i (...) Województwa (...) w G. umowa dzierżawy, której przedmiotem była budowla piętrząca (...) na rzece Ł. w km (...) w miejscowości K.. Umowa została zawarta na okres wynikający z uzyskanego przez dzierżawcę pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wody na rzece Ł. z mocą obowiązującą od dnia podpisania umowy (protokołu końcowego odbioru).

Decyzją z dnia 30 marca 2011 roku Starosta (...) przeniósł prawa i obowiązki na B. K. oraz na I. K. wynikające z decyzji Starosty (...) z dnia 26 maja 2000 roku nr O..(...). (...) (...) na pobór wody na Ośrodek (...) w K. oraz odprowadzanie wód poprodukcyjnych po ich oczyszczeniu do rzeki Ł..

Decyzją z dnia 9 stycznia 2012 roku Dyrektor Regionalnego (...) w G. stwierdził nieważność decyzji Starosty (...) z dnia 30 marca 2011 roku nr O.. (...) (...).

Decyzją z dnia 28 marca 2012 roku Prezes (...) stwierdził nieważność decyzji Starosty (...) z dnia 30 marca 2011 roku nr O.. (...) (...) (...), w części dotyczącej przeniesienia praw i obowiązków z pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody na Ośrodek (...) w K. udzielonego decyzją Starosty (...) z dnia 26 maja 2000 roku nr O.. (...). (...) (...) oraz nie stwierdził nieważności decyzji Starosty (...) z dnia 30 marca 2011 roku nr O.. (...) (...) (...), w części dotyczącej przeniesienia

praw i obowiązków z pozwolenia wodno prawnego na odprowadzanie wód poprodukcyjnych po ich oczyszczeniu do rzeki Ł. udzielonego decyzją Starosty (...) z dnia 26 maja 2000 roku nr O..(...). (...) (...)

Pismem z dnia 7 listopada 2011 roku Zarząd (...) i (...) Województwa (...) w G. wypowiedział E. M. umowę dzierżawy budowli piętrzącej z dnia 11 września 2000 roku, na podstawie par. 11 pkt 1 umowy ze skutkiem natychmiastowym.

Pomimo wyznaczenia terminu i miejsca zwrotu dzierżawionej budowli na dzień 16 grudnia 2011 roku nie doszło do wydania przez E. Z.(...)i (...) Województwa (...) przedmiotu dzierżawy. E. M. odmówił wydania przedmiotu dzierżawy – wydzierżawiającemu.

B. K. prowadzi wraz z żoną I. K. gospodarstwo (...) w K. na nieruchomości, której poprzednim właścicielem był E. M.. W początkowym okresie działalności B. K. i E. M. zgodnie korzystali z jazu. W okresie od początku 2011 roku do września 2011 roku współpracowali oni zgodnie w zakresie eksploatacji jazu. Przy pomocy jazu, który piętrzy wodę na rzece, woda dopływa do stawów. Po 16 grudnia 2011 roku do połowy stycznia 2012 roku E. M. zakończył skalowanie i niwelację wodowskazu przepływu nienaruszalnego poniżej jazu.

Na tle wypowiedzenia umowy dzierżawy oraz odmowy wydania jazu E. M. oraz Zarząd Melioracji i (...) Województwa (...) w G. prowadzili szeroką korespondencję, przy czym czynności podejmowane przez Zarząd nie doprowadziły do wydania jazu.

Przed Sądem Rejonowym w Łęborku toczy się postępowanie z powództwa Skarbu Państwa – Marszałka Województwa (...) w G. przeciwko pozwanemu E. M. z udziałem interwenienta ubocznego B. K. o wydanie jazu 2J K. w km 70+300 rzeki Ł. (82+810 według oznaczenia Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w G.) oraz o zakazanie pozwanemu wstępu na ten jaz i dokonywania na nim jakichkolwiek ingerencji do czasu uzyskania przez pozwanego pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wody na spornym jazu i podpisania z powodem umowy dzierżawy jazu na nowych warunkach. Postępowanie jest w toku.

Analizując ustalony stan faktyczny przez pryzmat art. 344 k.c. w zw. z art. 478 k.p.c., Sąd I instancji zauważył, że okolicznością bezsporną w sprawie był fakt, iż powoda i pozwanego Skarb Państwa – Marszałka Województwa (...) w G. wiązała umowa dzierżawy zawarta w dniu 11 września 2000 roku. Jej przedmiotem była budowla piętrząca (...) na rzece Ł. w km (...)w miejscowości K.. Umowa została zawarta na okres wynikający z uzyskanego przez dzierżawcę (powoda) pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wody na rzece Ł. z mocą obowiązującą od dnia podpisania umowy. Niekwestionowanym było również to, że decyzją z dnia 27 czerwca 1983 roku wydaną z up. Wojewody, udzielono E. M., właścicielowi młyna wodnego w K. gm. C. D., pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wody na rzece Ł. dla potrzeb energetycznych przy pomocy istniejącego jazu w miejscowości K., w miejscu oznaczonym w operacie wodnoprawnym. Czas wykonywania uprawnień ustalono na okres 20 lat. W par.2 umowy dzierżawy wskazano, że budowla zlokalizowana jest na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa będących w zarządzie Z. (...) i (...) Województwa (...) w G.. W związku z upływem okresu na jaki udzielono pozwolenia wodnoprawnego, pismem z dnia 7 listopada 2011 roku, Zarząd (...)i (...) Województwa (...) w G., jako jednostka budżetowa pozwanego Skarbu Państwa – Marszałka Województwa (...), rozwiązał z E. M. umowę dzierżawy budowli piętrzącej z dnia 11 września 2000 roku, ze skutkiem natychmiastowym. Powód nie zgodził się z rozwiązaniem umowy dzierżawy i odmówił wydania przedmiotowego jazu pozwanemu, tj. wydzierżawiającemu. Tym samym do chwili obecnej pomimo rozwiązania umowy dzierżawy, jaz znajduje się w posiadaniu E. M.. Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z par. 10 przywołanej umowy dzierżawy, po zakończeniu dzierżawy powód, jako dzierżawca był zobowiązany zwrócić przedmiot dzierżawy w stanie niepogorszonym. Przy czym zwrot dzierżawionej budowli miał nastąpić protokołem przekazania, w którym określony miał zostać zakres i termin wykonania niezbędnych prac, które dzierżawca będzie zobowiązany wykonać na własny koszt przed ostatecznym zwrotem budowli wydzierżawiającemu.

Zdaniem Sądu I instancji, w świetle przywołanych okoliczności, nie sposób podzielić stanowiska powoda, że pozwany Skarb Państwa – Marszałek Województwa (...) naruszył jego posiadanie co do przedmiotowego jazu. Wobec niedostosowania się E. M. do obowiązku zwrotu przedmiotu dzierżawy wydzierżawiającemu, czynności tegoż pozwanego miały wyłącznie charakter wydobywczy, tj. zmierzały do wydania przedmiotu dzierżawy. Nie sposób

odmówić słuszności działaniom wydzierżawiającego, który na piśmie wzywa dzierżawcę do wydania przedmiotu dzierżawy. Odrębną kwestią jest natomiast sama skuteczność rozwiązania umowy, która jest przedmiotem badania w ramach toczącego się przed Sądem Rejonowym w Lęborku postępowania z powództwa Skarbu Państwa – Marszałka Województwa (...) w G. przeciwko pozwanemu E. M. z udziałem interwenienta ubocznego B. K. o wydanie jazu (...) K. w km(...)rzeki Ł. oraz o zakazanie pozwanemu wstępu na ten jaz i dokonywania na nim jakichkolwiek ingerencji do czasu uzyskania przez niego pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wody na spornym jazie i podpisania z powodem umowy dzierżawy jazu na nowych warunkach (sygn. akt. I C 1084/12). W piśmie z dnia 27 stycznia 2012 roku kierowanym do pełnomocnika powoda, a które do wiadomości otrzymał również pozwany B. K., Zarząd (...) i Usług (...) wskazał, że wszelkie prawa i obowiązki związane z utrzymaniem przedmiotowej budowli we właściwym stanie techniczno-eksploatacyjnym spoczywają wyłącznie na Z., jako przedstawicielu właściciela budowli. W piśmie tym uznano za niedopuszczalną jakąkolwiek ingerencję obu zainteresowanych tj. E. M. jak i B. K. w pracę jazu. W ocenie Sądu nie oznacza to natomiast, że pozwany Skarb Państwa – Marszałek Województwa (...) zabrania powodowi wykonywania czynności konserwacyjnych związanych z prawidłowym utrzymaniem jazu. Obowiązek taki pomimo rozwiązania umowy dzierżawy spoczywa na powodzie, aż do chwili wydania jazu wydzierżawiającemu. Okoliczność ta została przyznana przez samego pozwanego w toku postępowania. Dowodzi temu również bezsporny fakt, iż powód pomimo rozwiązania umowy dzierżawy zakończył skalowanie i niwelację wodowskazu przepływu nienaruszalnego poniżej jazu. Nadto w piśmie Z.(...)i (...) z dnia 19 stycznia 2011 roku dotyczącym pomiarów na jazie w miejscowości K. na rzece Ł., jednoznacznie wskazano, że nie zabrania się powodowi dokonania pomiarów, a jedynie wskazuje na konieczność ustalenia terminu pomiarów po uzgodnieniu z właścicielem stawów rybnych.

W toku procesu powód przyznał, że jaz jest ogólnie dostępny i zarówno on jak i pozwany B. K. ubiegają się o pozwolenie wodnoprawne. Nadto wskazał, że korzysta z jazu jedynie w ten sposób, iż okazjonalnie sprawdza wysokość piętrzenia wody.

Przytoczone okoliczności wskazywały zdaniem Sądu Rejonowego na bezzasadność roszczeń powoda w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa – Marszałka Województwa (...).

Podobnie Sąd I instancji ocenił żądania powoda skierowane przeciwko pozwanemu B. K..

Powód domagał się m.in. przywrócenia poprzedniego stanu jazu, poprzez rozebranie i usunięcie płotu postawionego przez B. K. w poprzek jazu. W okolicznościach sprawy postawienie przez pozwanego B. K. ogrodzenia na jego nieruchomości nie było okolicznością sporną. Przedmiotowe ogrodzenie i jaz zostały przedstawione na zdjęciach znajdujących się na k. 125-126. Wobec niekwestionowania przez żadną ze stron tych zdjęć oraz wobec przyznania przez powoda, że jaz jest ogólnodostępny, Sąd Rejonowy oddalił wniosek pozwanego B. K. o przeprowadzenie oględzin spornego jazu uznając ten wniosek za zbędny w świetle zgromadzonego materiału dowodowego. Tym samym w opinii Sądu, w związku z ogrodzeniem nieruchomości przez pozwanego nie doszło do naruszenia posiadania powoda co do przedmiotowego jazu. Właściciel nieruchomości jest uprawniony do posadowienia ogrodzenia w granicach swojej nieruchomości. Natomiast badanie, czy ogrodzenie to zostało posadowione w tych granicach wykraczało poza przedmiot niniejszej sprawy.

W kwestii żądania zaniechania ingerencji w regulację utrzymywania piętrzenia i przepływów wody przez jaz, samowolnych ruchów upustami dennymi oraz ograniczania przepływu wody przez przepławkę migracyjną ryb i przepływu nienaruszalnego rzeki, a także zaprzestanie zakłócania powodowi wykonywania niezbędnych czynności eksploatacyjnych, konserwacyjnych i naprawczych, wyrażającego się bezprawnym wtargnięciem na teren budowli oraz niszczeniem jej, Sąd Rejonowy stwierdził, że działania powoda, jak i pozwanego B. K. są wyrazem konfliktu na tle wspólnego korzystania z przedmiotowego jazu. Dotychczasowe działania pozwanego nie spowodowały jednak naruszenia posiadania powoda, tak jak wskazuje on w treści pozwu. W związku z nabyciem przez B. K. i jego żonę I. K. nieruchomości położonej K., pozwany rozpoczął prowadzenie gospodarstwa (...), której poprzednim właścicielem był E. M.. W początkowym okresie działalności B. K. i E. M. zgodnie korzystali z jazu. W okresie od początku 2011 roku do września 2011 roku współpracowali oni zgodnie w zakresie eksploatacji jazu. Przy pomocy jazu, który piętrzy wodę na rzece, woda dopływa do stawów. W konsekwencji bez jazu niemożliwym byłoby prowadzenie stawów.

Sąd I instancji podkreślił, że decyzją z dnia 30 marca 2011 roku Starosta (...) przeniósł prawa i obowiązki na B. K. oraz na I. K. wynikające z decyzji Starosty (...) z dnia 26 maja 2000 roku nr O.. (...) (...) na pobór wody na Ośrodek (...) w K. oraz odprowadzanie wód poprodukcyjnych po ich oczyszczeniu do rzeki Ł. Decyzją z dnia 9 stycznia 2012 roku Dyrektor (...) w G. stwierdził nieważność decyzji Starosty (...) z dnia 30 marca 2011 roku nr O.. (...) (...) (...) w części dotyczącej przeniesienia praw i obowiązków z pozwolenia wodno prawnego na pobór wody na Ośrodek (...) w K. udzielonego decyzją Starosty (...) z dnia 26 maja 2000 roku nr O.. (...) (...) (...) oraz nie stwierdził nieważności decyzji Starosty (...) z dnia 30 marca 2011 roku nr O.. (...) (...) (...) w części dotyczącej przeniesienia praw i obowiązków z pozwolenia wodno prawnego na odprowadzanie wód poprodukcyjnych po ich oczyszczeniu do rzeki Ł. udzielonego decyzją Starosty (...) z dnia 26 maja 2000 roku nr O.. (...) (...) (...). Tym samym - wbrew stanowisku powoda - pozwany B. K. posiada pozwolenie wodnoprawne na odprowadzanie wód poprodukcyjnych, a tym samym na korzystanie z przedmiotowego jazu. Sąd Rejonowy wskazał, że naruszeniu posiadania nie sposób przypisać samowolności, gdy istnieje podstawa usprawiedliwiająca wkroczenie w zakres cudzego posiadania, przy czym podstawą taką może być m.in. zgoda wcześniejszego współposiadacza, tak jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie. Podkreślił przy tym, że zgodnie z art. 346 k.p.c. roszczenie o ochronę posiadania nie przysługuje w stosunkach pomiędzy współposiadaczami tej samej rzeczy, jeżeli nie da się ustalić zakresu współposiadania.

Sąd podkreślił, że pozwany B. K. został przez samego powoda dopuszczony do współkorzystania z jazu w związku z prowadzonym gospodarstwem rybackim, a co więcej na mocy decyzji administracyjnej doszło do przeniesienia na B. K. i jego żonę praw i obowiązków z pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie wód poprodukcyjnych po ich oczyszczeniu do rzeki Ł. udzielonego decyzją Starosty (...) z dnia 26 maja 2000 roku nr O.. (...) (...) (...).

Z tego też względu żądanie powoda uznał za nieuzasadnione.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na mocy art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Na koszty procesu poniesione przez pozwanego Skarb Państwa – Marszałka Województwa (...) w G. składa się wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 156 zł (§ 7 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.... Na koszty procesu poniesione przez pozwanego B. K. składa się: wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 216 zł (za I i II instancję tj. 156 zł + 60 zł - § 8 pkt 4 § 13 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie...) i opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Powód E. M. zaskarżył powyższy wyrok apelacją, domagając się jego zmiany, poprzez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Nadto wniósł o zasądzenie od pozwanych na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu. Skarżonemu orzeczeniu zarzucił:

- błędne określenie żądania powoda wobec pozwanego Skarbu Państwa – Marszałka Województwa (...), poprzez pominięcie zmiany zakresu powództwa na rozprawie w dniu 17 października 2013 roku;
- błędne ustalenie stanu faktycznego, polegające na stwierdzeniu, że powód i pozwany B. K. od początku 2011 roku do września 2011 roku zgodnie współpracowali przy eksploatacji jazu;
- rażące naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., poprzez nieodniesienie się do całości materiału dowodowego;
- rażące naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i w konsekwencji uznanie, że sąsiadujące z jazem ogrodzenie nie narusza posiadania jazu, pozwany B. K. jest współposiadaczem jazu, a pisma zabraniające powodowi korzystania z jazu nie obejmowały zakazu dokonywania jego konserwacji.
- naruszenie art. 344 § 1 k.c., poprzez przyjęcie, że działanie osoby trzeciej skierowane do jazu bez zgody posiadacza i stanowiące wkroczenie we władztwo posiadacza nad jazem, nie narusza tego posiadania, jeżeli pochodzi od osoby, która odnosi korzyści z wody spiętrzonej przy pomocy tego jazu.

Pozwany Skarb Państwa – Marszałek Województwa (...) w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu.

Pozwany B. K. wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że bacząc na treść art. 382 k.p.c., sąd II instancji ma nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1998 r., II CKN 704/97 - za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej Lex). Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest więc przedłużeniem procesu przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił Sądowi rozpoznającemu apelację na konstatację, że dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia stanu faktycznego stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku były prawidłowe. Sąd I instancji właściwie ocenił zebrany materiał dowodowy, kierując się przy tym zasadami logicznego rozumowania. Dokonał także prawidłowej oceny merytorycznej zgłoszonego przez powoda roszczenia. W konsekwencji zarzuty podniesione w treści apelacji, w ocenie Sądu II instancji, należało uznać za nieuzasadnione.

W tym miejscu wyjaśnić należy, iż zgodnie z art. 193 § 2¹ k.p.c., z wyjątkiem spraw o roszczenia alimentacyjne, zmiana powództwa może być dokonana jedynie w piśmie procesowym.

Na mocy ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 45), którą z dniem 19 kwietnia 2010 roku do art. 193 k.p.c. dodany został § 2¹, ustawodawca jednoznacznie przesądził, że zmiana powództwa nie może być zasadniczo dokonana w formie ustnej na rozprawie, lecz w formie pisma procesowego. Nie dotyczy to roszczeń alimentacyjnych ani roszczeń dochodzonych w postępowaniu odrębnym z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych przez pracownika lub ubezpieczonego działających bez adwokata lub radcy prawnego (Komentarz aktualizowany do art. 193 Kodeksu postępowania cywilnego. P. T. – za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej Lex).

W rozpoznawanej sprawie powód domagał się - w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa – Marszałka Województwa (...) w G. - przyznania, iż ma prawo korzystania z nieruchomości w sposób odpowiadający istocie spornej budowli hydrotechnicznej i jej przeznaczeniu, a także by pozwany wykonując swoje czynności w zakresie gospodarki wodnej, zgodnie współpracował w tej mierze z powodem, oraz nakazania, by działający w imieniu pozwanego Zarząd (...)i (...) Województwa (...) w G., zaprzestał wzbraniania powodowi wykonywania niezbędnych czynności eksploatacyjnych i konserwacyjnych na jazie, a jednocześnie nakazał pozwanemu B. K., zaprzestania poboru wody z jazu w ilościach odbywających się kosztem przepływu wody przez przepławkę i przepływu nienaruszalnego rzeki poniżej jazu.

Na rozprawie w dniu 17 października 2013 roku, pełnomocnik procesowy strony powodowej - ustnie do protokołu - złożył oświadczenie, w którym zmienił powództwo względem pozwanego Skarbu Państwa – Marszałka Województwa (...) w G., domagając się zakazania naruszania przysługującego powodowi posiadania, poprzez dalsze wzbranianie mu wykonywania właściwych dla posiadania, niezbędnych czynności konserwacyjnych oraz eksploatacyjnych na jazie.

Również ustnie do protokołu złożył oświadczenie o rozszerzeniu powództwa względem pozwanego B. K., poprzez nakazanie mu przywrócenia poprzedniego stanu jazu poprzez rozebranie i usunięcie płotu postawionego w poprzek jazu.

Zdaniem Sądu Okręgowego obie wymienione czynności procesowe zostały dokonane bez zachowania wymaganej prawem formy pisemnej, co skutkowało ich bezskutecznością. W konsekwencji należało przyjąć, iż powód nie zmienił swojego pierwotnego żądania zawartego w pozwie. Z tego też względu zawarte w apelacji zarzuty w tym zakresie należało uznać za bezzasadne.

Zważyć należy, że pozwany oparł apelację również na zarzucie naruszenia prawa procesowego, poprzez dokonanie przez Sąd I instancji błędnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji nieuzasadnione zasądzenie od niego żądanej przez powoda kwoty.

Należy mieć na uwadze, iż zgodnie z treścią - wyrażającego obowiązującą w polskiej procedurze cywilnej zasadę swobodnej oceny dowodów - art. 233 § 1 k.p.c., sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału - swobodna ocena dowodów odnosi się do wyboru określonych środków dowodowych i do sposobu ich przeprowadzenia. Mają być one ocenione konkretnie i w związku z całym zebraniem materiałem dowodowym. Jest to podstawowym zadaniem sądu orzekającego, wyrażającym istotę sądenia, a więc rozstrzygnięcia kwestii spornych w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania sędziego przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału (orzeczenie Sądu Najwyższego z 16 lutego 1996 r., II CRN 173/95, nie publ.). W orzeczeniu z 10 czerwca 1999 roku, wydanym w sprawie II UKN 685/98 (OSNAPiUS 2000, nr 17, poz. 655) Sąd Najwyższy stwierdził, że normy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego.

Jednocześnie przysługujące sądowi prawo swobodnej oceny dowodów musi być tak stosowane, aby prawidłowość jego realizacji mogła być sprawdzona w toku instancji. Dlatego skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania, lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1998 r., II CKN 4/98; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/00; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 1999 r., II UKN 76/99 – za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej Lex).

Zdaniem Sądu II instancji, zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do przyjęcia, iż Sąd Rejonowy uchybił zasadom logicznego rozumowania, lub doświadczenia życiowego. To z kolei czyni zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. gołosłownym.

Powód słuchany na rozprawie w dniu 7 marca 2013 roku w trybie art. 304 k.p.c., sam przyznał, że to on wprowadził pozwanego B. K. w posiadanie nieruchomości, na których znajdują się stawy(...). To on również instruował pozwanego, w jaki sposób należy obsługiwać jaz, aby zapewnić odpowiedni dopływ wody do stawów i przeciwdziałać uduszeniu się ryb. Co więcej stwierdził, że mimo postawienia przez pozwanego płotu w bezpośrednim sąsiedztwie jazu, jaz jest nadal ogólnodostępny i także on ma do niego swobodny dostęp. Powyższe okoliczności potwierdził świadek A. C. (wnuczka powoda). Zeznała ona, iż na samym jazie nie ma ogrodzenia. Sporny płot znajduje się zaś wokół sąsiadujących z nim stawów, należących do B. K.. Świadek stwierdziła również, że E. M. i B. K. przez dłuższy okres wspólnie korzystali z jazu i nie było między nimi żadnych sporów na tym tle.

W świetle przytoczonych okoliczności, Sąd Okręgowy uznał, iż ustalenia poczynione przez Sąd Rejonowy są prawidłowe. Niesposób bowiem przyjąć, że powód i pozwany B. K. nie współkorzystali zgodnie z opisanymi wyżej urządzeniami hydrotechnicznymi, skoro E. M. – jak sam stwierdził - instruował pozwanego, w jaki sposób należy obsługiwać jaz, aby zapewnić odpowiedni dla jego potrzeb przepływ wody i jednocześnie przeciwdziałać uduszeniu się ryb w stawach hodowlanych. Ów instruktaż stanowił w istocie jego zgodę na zgodne współkorzystanie z jazu przez sąsiada, co niejako zostało potwierdzone uzyskanym przez B. K. pozwoleniem wodnoprawnym.

Fakt, iż pozwany postawił na swojej działce bezpośrednio graniczącej z jazem ogrodzenie, nie świadczy w żaden sposób o ograniczeniu posiadania spornej budowli przez powoda. Jak bowiem wynika z poczynionych ustaleń, dostęp do owego urządzenia hydrotechnicznego jest swobodny.

Należy w tym miejscu zauważyć, iż mimo wypowiedzenia przez pozwanego Skarbu Państwa – Marszałka Województwa (...) umowy dzierżawy z dnia 11 września 2000 roku, powód odmówił wydania spornego jazu wydzierżawiającemu. Tym samym do chwili sporządzenia stosownego protokołu zdawczo-odbiorczego jest w posiadaniu opisanego urządzenia hydrotechnicznego i zgodnie z postanowieniami przywołanej umowy na nim spoczywa obowiązek wykonania niezbędnych prac konserwacyjnych, poprzedzających zwrot budowli. Przy tym nałożony na niego zakaz korzystania z jazu, nie wyłącza ciężącego na nim obowiązku zachowywania urządzenia w stanie nie pogorszonym.

Skoro więc zarówno E. M., jak i pozwany B. K. są obecnie współposiadaczami spornego urządzenia hydrotechnicznego, uwzględnienie zawartego w pozwie roszczenia było niedopuszczalne w świetle art. 346 k.c.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. to podkreślić należy, że uzasadnienie wyroku wyjaśnia przyczyny, dla jakich orzeczenie zostało wydane. Jest przy tym sporządzane już po wydaniu wyroku, a zatem wynik sprawy z reguły nie zależy od tego, jak napisane zostało uzasadnienie i czy zawiera ono wszystkie wymagane elementy. Stąd też zarzut naruszenia art. 328 § 2 może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia orzeczenia uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2011 r., II PK 202/10 – za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej Lex). Sytuacja taka nie ma miejsca w rozpoznawanej sprawie. Sąd pierwszej instancji w uzasadnieniu wskazał bowiem szczegółowo, na jakich dowodach się oparł. Treść zaś uzasadnienia pozwala na prześledzenie wyvodu Sądu I instancji i nie pozostawia żadnych wątpliwości, co do jego toku rozumowania.

Za całkowicie gołosłowne i oderwane od realiów niniejszej sprawy, uznał Sąd II instancji zarzuty powoda dotyczące naruszenia art. 344 k.c. Skarżący zdaje się nie dostrzegać, iż wbrew jego twierdzeniom pozwany B. K. jest współposiadaczem spornego jazu, a jego posiadanie zostało usankcjonowane stosownymi decyzjami właściwych organów administracji.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako bezzasadną (punkt 1 sentencji).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 8 ust. 4 i § 13 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie... oraz § 7 ust. 4 i § 12 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych... (punkt 2 sentencji).